

Betreft: Brandbrief verbruiksbelasting op melk

Amsterdam, 27 juni 2024

Geachte leden van de commissie voor Financiën, LNV en VWS,

Begin dit jaar is de verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken gestegen met 17 eurocent per liter. Dit was geen onverdeeld succes, onder meer doordat koemelk is vrijgesteld van verbruiksbelasting. Gelukkig neemt u binnenkort in de Tweede Kamer een besluit over mogelijke verdere aanpassingen van de verbruiksbelasting per 1 januari 2026. Om te komen tot een weloverwogen besluit, is het belangrijk om te weten wat het effect is geweest van de wijziging in 2024. Op basis van een analyse van supermarktprijzen en -verkoopcijfers adviseren wij u om koemelk niet langer een uitzonderingspositie te geven, en deze op gelijke wijze te belasten als andere dranken door deze niet vrij te stellen van verbruiksbelasting.

Gestraft in portemonnee

Wakker Dier onderzocht de prijsontwikkeling bij supermarkten van bijna 350 producten van zowel koemelk (magere, halfvolle en volle melk) als plantaardige melk (soja-, haver-, rijst-, en amandelmelk). Hieruit blijkt dat de belastingverhoging aan de consument is doorberekend. Na de verhoging van de verbruiksbelasting steeg de literprijs van plantaardige melk met 12 eurocent. Een deel van de sojamelkproducten is uitgezonderd van deze belasting. Wanneer we de prijsontwikkeling bij sojamelk buiten beschouwing laten, is de literprijs van plantaardige melk zelfs gestegen met 16 eurocent. Koemelk daarentegen daalde juist in prijs.

Plantaardige melk is beter voor dierenwelzijn, het milieu en onze gezondheid. Maar consumenten die nu een verantwoorde keuze maken voor plantaardige melk, worden daarvoor gestraft in hun portemonnee.

Dit is één op één terug te zien in de verkoop van melk. Wakker Dier analyseerde de melkverkoopcijfers van supermarkten in het eerste deel van 2022, 2023 en 2024. De verkoop van plantaardige melk, die tot nu toe consistent groeide, is in 2024 gedaald met maar liefst 7 procent.

Oneerlijke concurrentie

Daarmee blijkt de belastingverhoging een verregaande en schadelijke inmenging van de overheid in de plantaardige markt. Dierlijke melk was al langer vrijgesteld van verbruiksbelasting en had dus al een concurrentievoordeel. Dit is sinds de tariefaanpassing nog groter geworden. En dat terwijl de prijs van koemelk in de supermarkt ook al kunstmatig laag wordt gehouden door exorbitante subsidies.

Nederland kent al een lange geschiedenis van steun, bevordering en begunstiging van de melksector. Het voortrekken van melkveehouders betekent hier echter dat andere boeren worden tegengewerkt. Ook plantaardige melk wordt namelijk geproduceerd door onze boeren. En er is geen reden om in Nederland de meest vervuilende boeren voor te trekken.

Kortom, er is sprake van oneerlijke concurrentie tussen dierlijke en plantaardige melk. Ook voor de toekomst van de boerensector is dit kwalijk. Linksom of rechtsom zal er in de toekomst meer plantaardig en minder dierlijk worden geconsumeerd. Boeren die nu een toekomstbestendig bedrijf willen opzetten met een overstap naar plantaardige landbouw, worden door uw beleid in de houdgreep gehouden.

Vrijstelling koemelk

Er is geen enkele basis om koemelk vrij te stellen van verbruiksbelasting. Momenteel lijkt uw Kamer met een gedifferentieerde verbruiksbelasting aan te sturen op een gezondere consumptie, met een daling in suikerrijke dranken. De meeste koemelkproducten bevatten toegevoegde suikers en daarnaast bevat volle koemelk ook veel ongewenste, verzadigde vetten, waardoor deze drank buiten de Schijf van Vijf valt. Het is onwenselijk om de consumptie hiervan te stimuleren met belastingvoordelen.

Bovendien moedigt de vrijstelling perverse praktijken aan. Zo ontwijken limonadefabrikanten Appelsientje, Dubbelfris en Coolbest de verbruiksbelasting door sinds de herziening van de verbruiksbelasting melkvet aan hun dranken toe te voegen. Zij voegen ongezonde melkvetten toe aan hun ongezonde suikerdranken en worden daarvoor beloond met belastingvoordeel.

Eiwittransitie

De overheid heeft voor 2030 een doelstelling vastgelegd voor de eiwittransitie: waar momenteel 40 procent van onze eiwitten komen uit plantaardige producten, moet dit in 2030 naar 50 procent. Daarmee heeft de overheid een duidelijke stip op de horizon gezet voor consumenten, boeren en producenten.

Plantaardige melk biedt consumenten een alternatief op koemelk en speelt dus een belangrijke rol in de eiwittransitie die de overheid ambieert. Deze transitie van dierlijke naar plantaardige melk wordt nu financieel gedwarsboemd door dezelfde overheid.

In maart jl. gaf demissionair minister Adema een update op de voortgang van de eiwittransitie (31 532, Nr. 291). Tot grote teleurstelling van de minister was die er nauwelijks en als belangrijkste oorzaak wees hij naar het aanbod en de marketing van de retail. Het zou echter passend zijn als de overheid haar eigen rol in de eiwittransitie erkent en deze niet langer tegenwerkt met (vrijstellingen op) belastingheffingen.

Koemelk belasten

Binnenkort stemt uw Kamer over een gedifferentieerde verbruiksbelasting. Het ministerie van Financiën heeft hiervoor vijf scenario's uitgewerkt. Bij twee scenario's – scenario I en II – wordt koemelk op gelijke wijze belast als plantaardige melk. Wakker Dier vraagt u om koemelk minimaal op gelijke wijze te belasten als plantaardige melk – waaronder sojamelk, haveremelk, rijstmelk en amandelmelk. Alleen op deze wijze kan er sprake zijn van eerlijke concurrentie.

Ik vertrouw op uw stem voor een eerlijkere, meer duurzame melkmarkt.

Hoogachtend,

Collin Molenaar
Campagnemedewerker
Stichting Wakker Dier